

Nieuwsbrief

Cultuurgoederen Tweede Wereldoorlog

In deze *Nieuwsbrief* informeren wij u over activiteiten van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) op het gebied van cultuurgoederen die in Nederland voor of tijdens de Tweede Wereldoorlog geroofd, geconfisqueerd of onder dwang verkocht zijn. Ook verwijzen wij naar interessante informatie van de organisaties waarmee we nauw samenwerken, zoals de Restitutiecommissie en het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies.

Oproep Netwerk Museale Herkomst- onderzoekers Cultuurgoederen WOII

Ben je (startend) herkomstonderzoeker bij een Nederlands museum, wil je een bijdrage leveren aan kennisuitwisseling op het gebied van herkomstonderzoek en ideeën en ervaringen uitwisselen met andere herkomstonderzoekers? Stuur dan een email naar restitutie@cultureelerfgoed.nl met vermelding van naam, functie en bij welk museum je werkt. De RCE organiseert één à twee keer per jaar een netwerkbijeenkomst en als herkomstonderzoeker ben je van harte uitgenodigd om aan te sluiten. Dit netwerk richt zich op cultuurgoederen die in de periode 1933-1945 mogelijk geroofd zijn of onder dwang afgestaan of verkocht, en niet op cultuurgoederen uit een koloniale context.

Hernieuwd portaal WO2

Op de website wo2.collectienederland.nl staat objectinformatie over cultuurgoederen uit de NK-collectie op één plek bij elkaar. Denk daarbij aan hoge resolutie foto's, beschrijvingen, de herkomstgeschiedenis en de restitutiestatus. De ambitie is om het aanbod op het portaal de komende jaren verder uit te breiden en te verbeteren. De afgelopen periode is hier al een start mee gemaakt door de aangeboden informatie zo actueel mogelijk te maken en te houden door nieuwe onderzoeksgegevens toe te voegen. Daarnaast zijn recent de resultaten van het project Museale Verwervingen van de Museumvereniging toegevoegd, alsmede de gegevens van objecten waar na de oorlog aangifte van is gedaan maar die tot op heden niet zijn teruggevonden of teruggekeerd.

Aangifteformulieren niet teruggekeerde werken nu volledig doorzoekbaar

Wie tijdens de bezetting kunstwerken had verloren of informatie had over kunstvoorwerpen die terecht waren gekomen bij de bezetter, was verplicht om vlak na de oorlog aangifte te doen bij de Stichting Nederlands Kunstbezit (SNK). Dit resulteerde in duizenden ingevulde aangifteformulieren met informatie over kunstwerken die tijdens de oorlog op vrijwillige of onvrijwillige wijze van eigenaar waren veranderd. Vele van deze objecten zijn teruggebracht naar Nederland en bevinden zich thans in de NK-collectie. Maar een veel groter deel van deze kunstwerken is na de Tweede Wereldoorlog niet naar Nederland teruggekeerd en is in die zin nog steeds vermist.

De circa 15.000 papieren aangiften zijn samen met een kleine 2.000 objectfoto's te vinden in het Nationaal Archief. Het papier van deze belangrijke formulieren is enorm kwetsbaar en het doorzoeken ervan is een tijdrovende klus. Daarom heeft het toenmalige Bureau Herkomst Gezocht tussen 2015 en 2017 de formulieren gedigitaliseerd en beschikbaar gemaakt via de database. Dit jaar is de laatste 10 % van deze aangiften door de herkomstonderzoekers van de RCE ingevoerd. Via het hernieuwde WO2 portaal (zie item in deze nieuwsbrief) is deze informatie

Aangifte van vermissing van een schilderij, collectie Nationaal Archief, Stichting Nederlands Kunstbezit, toegang 2.08.42, inv.nr. 749

nu doorzoekbaar op bijvoorbeeld naam of herkomst, en vormt het een belangrijk startpunt bij het doen van herkomstonderzoek. De informatie op deze aangifteformulieren is nuttig omdat het gaat om de registratie van werken die nimmer gevonden zijn in binnen- en buitenland, maar die mogelijk nog steeds in de handel circuleren. Het toegankelijk maken van deze informatie heeft er al toe geleid dat een aantal werken is teruggekeerd bij de rechtmatige eigenaar.

WOII-data in de Erfgoedmonitor

Via de Erfgoedmonitor presenteert de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed feiten en cijfers over het erfgoed in Nederland. Vanaf nu zijn hier ook cijfers en grafieken met betrekking tot restitutieverzoeken terug te vinden. De pagina '[Restituties cultuurgoederen WOII](#)' toont het aantal en soort verzoeken/adviezen per jaar, of een verzoek is toegewezen of afgewezen en op hoeveel objecten een restitutieverzoek betrekking had. De RCE publiceert de cijfers vanaf 2018.

FOTO: GATHARINA GERRITSEN

Avraham Roet, Chanan Hertzberger, Dave Heilbron

Blogs Hulp bij herkomst juni-augustus

[Hulp bij Herkomst](#) is een maandelijks blog over herkomstonderzoek naar een object uit de Nederlands Kunstbezit (NK)-collectie. Deze collectie bestaat onder andere uit objecten die na de Tweede Wereldoorlog terugkeerden naar Nederland, zoals schilderijen, werken op papier maar ook meubelen en keramiek. Door een flinke impuls te geven aan het onderzoek hopen we nieuwe herkomstgegevens te vinden. De

blog van juni beschrijft twee Hollandse gezichten, juli gaat over een bronzen vijzel en augustus beschrijft een ikatdoek uit West Sumba.

Ikatdoek van katoen, regio Kodi, West Sumba, Indonesië, 1850-1940. Inv.nr. NK1113, 137 x 260 cm.

Terugblik startbijeenkomst 25 jaar restitutiebeleid

Het restitutiebeleid cultuurgoederen en WOII bestaat dit najaar 25 jaar. De RCE staat daarbij stil met een aantal activiteiten. Op woensdag 6 september was de aftrap: een bijeenkomst in de Glazen Zaal van de Portugese Synagoge in Den Haag. Met 150 gasten die de afgelopen 25 jaar betrokken zijn geweest werd teruggeblikt en vooruit gekeken. Het programma was gevuld met diverse gasten en muzikale begeleiding van de [Leo Smit Stichting](#). Een verslag is terug te lezen op [de website](#).

Scriptieprijs Cultuurgoederen WOII

Studeer je af met een masterscriptie op het terrein van Cultuurgoederen en Tweede Wereldoorlog? Dan kan je in aanmerking komen voor de [scriptieprijs Cultuurgoederen WOII](#).

NIEUWE PUBLICATIES

Magazine WO II online te vinden

De RCE ontwikkelde een voortgangsrapport in de vorm van een magazine. Het rapport bevat verhalen over de NK-collectie en een overzicht van de werkzaamheden die zijn gedaan tijdens het onderzoek naar de Nederlands Kunstbezit (NK)-collectie 2022-2025. Dit is de [eerste deelrapportage](#). Een Engelstalige versie volgt.

Video junior herkomstonderzoekers

Sinds 2022 wordt het herkomstonderzoek naar cultuurgoederen die in de periode 1933-1945 uit Nederland zijn geroofd, geconfisqueerd, afgestaan of verkocht opnieuw onderzocht. In [deze video](#) leggen herkomstonderzoekers uit wat hun werk voor hen betekent.

Herkomstgezocht.nl overzichtelijke landingspagina

De website [herkomstgezocht.nl](#) is omgebouwd tot landingspagina en verwijst nu naar actuele informatie die binnen Nederland beschikbaar is over (de omgang met) cultuurgoederen uit de periode 1933-1945. Er zijn bijvoorbeeld links opgenomen naar de objecten zelf, naar de betrokken organisaties, en naar bronnen voor het doen van herkomstonderzoek. Er is ook informatie te vinden over het restitutiebeleid en hoe u zelf een verzoek tot teruggave van objecten kunt doen.

Heruitgave Roof & Restitutie

Roof & Restitutie vertelt het verhaal van handel, roof en teruggave van kunstwerken uit Nederland voor, tijdens en na de Tweede Wereldoorlog. De publicatie geeft een goed beeld van de geschiedenis van het restitutiebeleid in Nederland. In 2017 verscheen Roof & Restitutie als catalogus bij de gelijknamige tentoonstelling. In 2023 bracht Uitgeverij Waanders het boek uit met een extra hoofdstuk door de originele auteurs. [Het boek](#) is verkrijgbaar in het Nederlands en in het Engels.

IN HET KORT

> Rijksmuseum Muiderslot maakte een video over NK-stukken in hun collectie. Bekijk de video [hier](#).

Vragen of een verzoek indienen?

Bent u op zoek naar informatie over restitutie of de NK-collectie? De RCE is het eerste aanspreekpunt voor mogelijke rechthebbenden en collectiebeheerders over restitutiebeleid, procedures en herkomstonderzoek om het indienen van een restitutieverzoek te vergemakkelijken. Informatie ontsluiten wij onder ander via onze [website](#). Hier leest u ook hoe u een restitutieverzoek kunt indienen. Belanghebbenden, musea, onderzoekers, studenten en andere geïnteresseerden met vragen kunnen mailen naar restitutie@cultureelerfgoed.nl.

Wij helpen u graag.

Abonneren

Wilt u op de hoogte blijven van ontwikkelingen op het gebied van Cultuurgoederen Tweede Wereldoorlog en restitutie? U kunt zich [hier aanmelden](#) voor de Nieuwsbrief.